

SEKTE - PASTORALNI IZAZOV

Josip Čorić, Split

UDK: 289 : 261.5
Stručni članak
Primljeno 5/98

Sažetak

U nizu zbivanja posljednjih desetljeća ovoga stoljeća s kojima se susreće i Crkva ne mogu se izbjeći i religiozni pokreti - sekte. One uspijevaju naći svoj životni prostor i u totalitarnim društvima. No, njihovo pogodno tlo ipak je demokratsko ozračje, i to, čini se, na poseban način kod društava u tranziciji. Nemoguće je slijediti zov Crkve o potrebi praćenja znakova vremena zaobilazeći fenomen sekti. Čini se da njihovu širenju najviše pogoduje površna vjerska (in)formiranost, neodgovarajuća nazočnost Crkve u pojedinim segmentima ljudske djelatnosti. Pojava i nazočnost sekti potiče pitanja o kvaliteti kršćana i pastoralnoj praksi. Kakav stav treba zauzeti? Kako pripremiti kršćansku zajednicu da se suoči s tim izazovom? Treba li ići u borbu ili dijalogizirati, 'obraćati' ih ili respektirati njihova uvjerenja? Što činiti da ne dođe do egzodusa kršćana prema novim religioznim pokretima - sektama? Osjeća se potreba osnutka koordiniranih centara za proučavanje sekti, barem pri katoličkim učilištima. I hijerarhijsko i kraljevsko svećenstvo treba računati na dugotrajni proces traženja najboljih pastoralnih odgovora na sve zahtjevnije potrebe suvremenoga društva i čovjeka, izbjegavajući površnu vjersku formaciju osobito zreloga kraljevskog svećenstva. Najbolji odgovor izazovu sekti na našim prostorima jest reevangelizacija pojedinca i zajednice.

U vlaku smo na relaciji Kraljevo-Beograd, u listopadu 1963. Na usputnoj stanici ulaze dvije veoma dotjerane djevojke. U kupeu smo šestorica muškaraca. Na ljubazno pitanje mogu li one dvije sjesti, bez problema su dobile mjesto. Nije prošlo ni pet minuta, a one su već iz torba izvukle neku literaturu. Odmah su počele glasno komentirati, izlažući bitne postavke svojega vjerskog uvjerenja. Sve do Beograda ostale su s nama. Muškarci su različito komentirali, a trojica od njih su uzeli ponuđenu literaturu. Meni kao vojniku nisu htjele na silu ništa utrpati u ruke, ali je ipak jedna prokomentirala, pomno prateći pojedine moje primjedbe: "Nama se čini da ste vi papisti!"

Bijaše to moj prvi susret "uživo" sa sljedbenicima Jehovinih svjedoka.¹

---

¹ Osnivač Svjedoka Jehove, trgovac Charles Taze Russell, jest ujedno i izdavač časopisa *Kula stražara* (1881.). On je došao na ideju prodaje vrata na vrata, što su poslije trgovci iskoristili za prodaju svoje robe. Izmislilo je kongresne vlakove u kojima obilazi Ameriku i održava izvrsno organizirana predavanja. Njegovi su

Od tada do najnovijih dana u mnogobrojnim susretima ne samo s njima nego i s mnogim drugima, koje čak u svome imenu nose kršćanski atribut, moglo se je bez ikakvih osobito zahtjevnih analiza ustanoviti barem sličnost i ustrajnost u nastupu, kako bi se proguralo svoje ideje i pridobilo nove sljedbenike.

Može li se ostati miran kod činjenice da npr. u Latinskoj Americi u prosjeku 600.000 ljudi godišnje napušta Katoličku crkvu i prijanja uz jednu od sekta ili odlazi u protestantizam? Na izvanrednom kardinalskom konzistoriju 1991. godine posvećenom problemu sekta, kardinal Obando y Bravo je rekao da je 1900. godine u cijeloj Južnoj Americi bilo samo oko 50.000 protestantskih članova, odnosno članova raznih sekta; 1967. bilo ih je 4.000.000; 1974. godine 8.000.000, a 1985. godine 30.000.000. Nastavi li se takvim ritmom, 2000. godine bit će u Latinskoj Americi 120.000.000 pripadnika različitih sekta.²

Pred iznesenim činjenicama ne može se ostati indiferentnim. Latinska Amerika je kontinent na kojemu je katoličanstvo brojnije zastupljeno od svih drugih zona zemaljskoga globusa. Odjeci zbivanja na tom dijelu svijeta brzo se osjete i drugdje.

1. UOČAVATI ZNAKOVE VREMENA

Ivan XXIII., obrazlažući nakanu sazivanja i program Sabora koji će se održati u Katoličkoj crkvi od 1962. do 1965., na temelju teksta Matejeva evanđelja (16,1-3), upozorava na važnost uočavanja znakova

---

se plaćeni članci dnevno tiskani u 2.000 novinskih naslova. Za života je napisao 50.000 stranica tekstova, odgovarao na tisuću pisama mjesečno, organizirao svjetsku kampanju u kojoj je u jednom trenutku sudjelovalo 700 propovjednika. Njegov nasljednik J. T. Rutherford služi se 30-ih godina lancem radiopostaja kojima se istodobno prenose njegovi govori. Izmislio je metodu "nogu među vrata", ako bi domaćin kuće došao u napast da aktivistima zalupi vrata pred nosom. Njegov pak nasljednik N. H. Knorr daje novu zapovijed svjedocima Jehove: "Budite slatki!" Taktika se izrađuje u vrhu, a pojedinci moraju slijepo slušati. Svaki svjedok treba se naučiti dobro i ugladeno ponašati, na vratima se predstaviti i navijestiti poruku na točno određeni način. Za to postoje posebni tečajevi za propovjednike, na kojima se služe vrlo zornim vježbama. Knorr umire 1977. i od tada Jehovine svjedoke vodi Direkcija sa sjedištem u Brooklinu. Godine 1989. sljedba broji 3.624.000 članova podijeljenih u 60.192 lokalne kongregacije. Za širenje vjere po njihovim je računima potrošeno 785.000.000 sati. Više od 350 radijskih postaja stalno emitira poruku Jehovinih svjedoka. Njihove su tiskare među najvećima u svijetu i tiskaju godišnje oko 300.000.000 primjeraka časopisa u boji: *Kula stražara* i *Probudite se*. Podaci su uzeti iz knjige Jean-François Mayer, *Analisi di alcune ragioni del successo dei nuovi movimenti religiosi* u: CENSUR, I nuovi movimenti religiosi, str. 44-84.

² Usp. Franc Rode, *Le sette in America Latina*, u: *Sette e Religioni...*, sv. 13, br. 1/1994., str. 73.

vremena.³ Nije dovoljno samo uočavati znakove vremena nego je još potrebnije pokušati odgovoriti na krize kroz koje prolazi i Crkva i društvo, na što nas ti znaci upućuju. Nošen evanđeoskim optimizmom, ispunjen snagom Duha u svojoj će enciklici *Pacem in terris*, objavljenoj 11. travnja 1963., nepuna dva mjeseca prije smrti, odčitavati znakove vremena i tendencije suvremenog čovjeka, koji je zahvaćen tim znakovima.

Njegov nasljednik Pavao VI. već u svojoj nastupnoj enciklici, *Ecclesiam suam*, nastavlja misli svojega prethodnika, te to potvrđuje i ostalim brojnim tekstovima svojega učiteljstva.⁴

Drugi vatikanski sabor će pak na mnogobrojnim mjestima u svojim dokumentima te smjernice dvojice papa posebno naglasiti.⁵

O zanosu za proučavanje znakova vremena, neposredno nakon koncilskih dana, mogli bi govoriti svi oni koji su bili suvremenici tih zbivanja.

2. JESU LI SEKTE ZNAK VREMENA?

Vječni tragač za onostranim stvarnostima, čovjek, ne slijedivši put kojim ga poziva jedini osloboditelj Isus Krist, često bira surogate. Dovoljno je prelistati dnevni tisak pa da se uvjerimo veoma lako kako i suvremeni čovjek ne može barem bez neke svoje religioznosti. Sve stranice i rubrike novina mogu povremeno biti izostavljene, ali jedna zasigurno neće izostati - ona posvećena horoskopu. Što tek reći o programima na privatnim TV-postajama? Koliko li se samo sati posveti raznim vračarama, magima, čitačima budućnosti, stručnjacima za horoskop i slično?

U samoj Engleskoj oko 250.000 osoba pohađa i plaća redovite tečajeve čaranja i novopoganstva.⁶ Ni željezna zavjesa nije dovoljna da bi spriječila utjecaj raznih i bezbrojnih sljedbi koje pokušavaju pridobiti što veći broj sljedbenika. Po sebi je jasno da pri tome najviše trpe velike kršćanske crkve, a od čega nije izuzeta ni katolička. Dovoljno je navesti statistiku napuštanja Katoličke crkve u nekadašnjoj Zapadnoj Njemačkoj. Godine 1989. oko 90.000 ljudi istupilo je iz Katoličke crkve. Godinu dana kasnije 110.000, a godinu kasnije više od 168.000. Iste te 1991. godine Protestantsku crkvu je napustilo oko 200.000 članova. Srednja životna dob onih koji

³ Usp. AAS 54 (1962), str. 6.

⁴ Usp. Giuseppe Ruggieri, *Segni dei tempi*, u: Enciclopedia Pastorale I., str. 275.

⁵ Usp. GS 4; GS 11 i 44; UR 4; DH 15; PO 9.

⁶ Usp. Eileen Barker, *Gran Bretagna*, u: AA. VV., *L'Europa delle Nuove Religioni...*, str. 62.

napuštaju Crkvu je 29 godina. Kod katolika se kao glavni uzrok navodi - nezadovoljstvo Crkvom, dok protestanti žele izbjeći plaćanje crkvenog poreza. 73% katolika izjavljuje da su nezadovoljni službenim zakonima i propisima Katoličke crkve.⁷

Unatoč tome ostaje činjenica koju je izgovorio jedan od osnivača dijalektičkog materijalizma, da će čovjek prije nestati negoli se prestati baviti religijom. Zbog toga je nemoguće zamisliti da bi Crkva, kao majka i učiteljica, mogla proći kraj takvih religioznih očitovanja kao da se ništa ne događa. Da bi Crkva mogla na najprimjereniji način odgovoriti i prikladnom pastoralnom akcijom usmjeriti svoje poslanje, potrebno je da ima odgovarajuće točne informacije.

Kongregacija za evangelizaciju naroda u svom vodiču za katehiste iz godine 1993. osobito preporuča katehistima upoznavanje sekti i njihova nauka, a osobito onaj dio njihova naučavanja u kojem su na poseban način neprijateljski raspoloženi prema Crkvi.⁸

Slične će smjernice iznijeti i *Ekumenski direktorij Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana*, u poglavlju o sektama i novim religioznim pokretima. On potiče članove Crkve na duh pravog ekumenizma želeći očuvati članove Crkve od svih opasnosti lažnog ekumenizma, koje proističu iz djelovanja sekti.⁹

3. ŠTO JE SEKTA?

Nema tog religioznog pokreta koji bi pristao da ga se naziva sektom ili sljedbom. Danas se izbjegava taj naziv.¹⁰ Primjećuje se to i u rječnicima katoličke provenijencije.

U govornom jeziku sekta znači vjersku podjelu, koja je nastala zbog rascjepa od jedne vjerske zajednice starije podrijetlom i veće po broju pripadnika. Pripadnici sekte to čine da bi slijedili bilo karizmatskog vođu, bilo proroka ili vjerskog vođu u kojemu prepoz-

---

7 Usp. H. J. Joest, *Steuer ist Anlass - nicht Ursache*, u: Kirche + Leben, Bistumszeitung Münster, br. 37, 19. rujna 1991., str. 20.

8 Usp. Congregazione per l'evangelizzazione dei popoli, *Guida per i catechisti...*, br. 16, str. 35-36.

9 Usp. Pontificio consiglio per la promozione dell'unità dei cristiani, *Direttorio per l'applicazione dei principi e delle norme sull'ecumenismo*, EDB, Bologna 1993, br. 35-36, str. 19-20. Hrv. iz. *Direktorij za primjenu nacela i normi o ekumenizmu*, IKA, Zagreb 1994.

10 Tijekom ove, 1998. godine, nekoliko sam puta imao susrete s predstavnicima pojedinih vjerskih zajednica koje su održavale svoje seminare u Splitu. Na izravno pitanje: "Kojoj sekti pripadate?" uslijedio bi odgovor: "Mi nismo sekta, mi smo kršćani." Na sljedeće pitanje: "Vi ste, dakle, katolici?" uslijedio bi ili muk ili odgovor: "Mi smo kršćani."

naju autentičnoga nositelja Božje riječi. Članom sekte se ne postaje nekim ustaljenim sustavom ili rađanjem, nego voljnim izborom, dajući se potpuno zajednici vjernika.¹¹

Za Katoličku pak crkvu sekta je bilo koja kršćanska zajednica, velika ili mala, koja se od nje odjeljuje, odbacujući bilo zasade vjere (hereza), ili odbijajući poslušnost (šizma).¹²

Ima ih koji nekako preopćenito tvrde da je sekta vjerska zajednica koja se bilo naukom, bilo vladanjem po nečemu ističe. U širem smislu označava sve manjinske religiozne pokrete. U njima se, na neki način, ogleda posebna religiozna struktura, jedan društveni fakt.¹³

Prema W. Bartzu sekta označuje vjersku zajednicu s vlastitom strukturom, koja ne može biti konceptualno točno označena zbog pluralizma oblika u kojima se pojavljuje, već jedino može biti konkretno opisana.¹⁴ Pojam sekte nije dostatan da bi se njime opisano niti iscrpio vjerski pluralizam.¹⁵

Ne želeći vrijeđati ni jednu religioznu sektu ili pokret, ipak se može pronaći nekoliko crta koje su karakteristične gotovo za sve sekte: sekte stvaraju sliku svijeta koja je obrnuta od onoga stvarnog; traže apsolutnu pokornost lideru; oduzimaju osobnu slobodu odlučivanja pojedincu uvodeći ga u prividni svijet; kritičkoj svijesti nema mjesta u sektama; golema sredstva troše u propagandu, a od svojih pristaša traže velike doprinose; prije negoli se postane članom sekti ne dopušta se uvid u njezino naučavanje; tijekom podučavanja nastoje promijeniti identitet osobe; u sektama nema mjesta za prava prijateljstva; mnoge od njih imaju i svoj vlastiti rječnik; sustavom

-
- 11 Usp. Claude Labrecque, *Le sette*, u: *Le sette e le gnosi, una sfida alla chiesa*, ed. Ancora Milano 1987., str. 48. Auktor dobro primjećuje kako je česta pojava kod sekti da u sebi nose neku klicu rascjepa, kojeg baštine od svojeg osnutka. Tako su se primjerice Prijatelji čovjeka, koje je osnovao Aleksandar Freytag, odijelili 1920. od Jehovinih svjedoka; slično Adventisti od Baptista koncem 1700., a Baptisti su 1534. napustili Reformiste, koji su nastali odcjepljenjem od Katoličke crkve.
- 12 Usp. H. Zeller, *Sette*, u: *Dizionario delle religioni*, urednik Franz König, izdanje Herder, Roma, 1960., str. 886.
- 13 Usp. Yves de Gibon, *Secte*, u: *Dictionnaire des religions*, urednik Paul Poupard, PUF, Paris 1984., str. 1560. Auktor na tome mjestu također donosi, među ostalim, definiciju sekte u izvornom smislu riječi: "Ona označuje skupinu koja osporava nauk Crkve i njezine strukture, što najčešće izaziva raskol!"
- 14 Usp. W. Bartz, *Setta*, u: *Dizionario di pastorale*, a cura di Karl Rahner, Ferdinand Klostermann, Hansjörg Schild, Tullo Goffi, ed. Queriniana, Brescia, 1979., str. 721-722.
- 15 Usp. R. Hummel, *Sette*, u: *Nuovo dizionario delle religioni*, a cura di Hans Waldenfels, ed. San Paolo 1993., str. 885. Izvorni naslov, *Lexikon der Religionen*, Verlag Herder, Freiburg im Breisgau 1988. (II. izdanje).

kontrole informacija kidaju pupčanu vrpцу s vanjskim svijetom; nije im strano odijeliti mladež od roditelja.¹⁶

Zbog mnoštva novih religioznih pokreta - sekti, nemoguće bi bilo u jednom članku osvijetliti njihovu fenomenologiju i obraditi njihova učenja. Stoga ćemo se usmjeriti ponajviše na zbilju njihove nazočnosti na našim prostorima.¹⁷

4. POKUŠAJ JEDINSTVENOG ODGOVORA NA DJELOVANJE SEKTI

Jedinstvenog odgovora na djelovanje sekti nema, što je po sebi razumljivo, jer se sekte, premda imaju i nešto zajedničkog, ne bi zvale sektama, odnosno mi ih ne bismo zvali sektama, kad se ne bi ni po čemu razlikovale.¹⁸

Ivan Pavao II. u svojoj postsinodalnoj pobudnici *Vita consecrata* ističe - kao izvrstan odgovor svima onima koji žele duhovnu žeđ utažiti u sektama - kako treba biti radikaln i dosljedan evanđeoskom životu, što posebno vrijedi za Bogu posvećene osobe. Veoma često sadašnji papa, u svojim pastoralnim pohodima govori o novim religioznim pokretima: mogla bi se napisati čitava studija o tim papinim interventima.¹⁹

---

16 Renate Sprung, *Gefängnis ohne Mauern, Wir waren Zeugen Jehovas*; (Schwabenerverlag) - Hrvatsko izdanje, *Zatvor bez zidova, Bili smo Jehovini svjedoci*, Split, 1987.

17 Općenito o fenomenu novih religioznih pokreta - sekti, usp. Richard Bergeron, *Les nouvelles religions*, Montréal, Fides 1995., str. 15-23.

18 Na području Centra SDS Zagreb registrirana je djelatnost 34 tzv. male vjerske zajednice, sekti ili pokreta: 1. Kršćanska baptistička crkva; 2. Kršćanska adventistička crkva; 3. Evangelistička crkva; 4. Kristova pentekostalna crkva; 5. Bela gnostička crkva; 6. Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana Mormoni; 7. Kristova crkva; 8. Hrvatska katolička crkva; 9. Kršćanska zajednica Jehovinih svjedoka; 10. Novoapostolska crkva; 11. Ezoterijanski univerzitet; 12. Kristova crkva Betanija; 13. Kristova duhovna crkva nogopranih; 14. Udruženje evanđeoskih vjerskih zajednica u SRH; 15. Kršćanska reformatorska crkva (Kalvini); 16. Kristova crkva braće; 17. Isus Krist božja crkva svetih; 18. Unije reformnog pokreta adventista sedmog dana; 19. Kristova duhovna crkva malokrštenih; 20. Reformni pokret adventista sedmog dana; 21. Slobodna katolička crkva; 22. Jevrejska vjerska općina; 23. Internacionalna misionarska zajednica "Navigator's"; 24. Eckankar; 25. Pokret Hare Krišna; 26. Udruženje građana "Univerzalni život"; 27. Teozofsko društvo; 28. Antropozofsko društvo; 29. "Parem Pankaj" (sanskr. "Lotos ljubavi"); 30. Ananda Marga ("Put blaženstva"); 31. Raxa-Yoga ("Put božanske svjetlosti"); 32. Pokret transcendentale meditacije; 33. Lectorium Rosicrucianum; 34. Dark-pokret. Usp. J. Kolarić, *Navjestitelji novog svijeta*, u: *Novi religiozni pokreti*, uredio Mijo Nikić, Zagreb, 1997., str. 272.

19 O Papinim nastupima o sektama u razdoblju od 1986. do 1994. usp. knjižicu AA. VV., *Sette e nuovi movimenti religiosi, testi della Chiesa Cattolica (1986-*

Nije tako lako odgovarati na izazove religioznih sekti, jer su se poneke od njih iskazale, umjesto kao nositeljice kulture života - sljedbenicama kulture smrti, odnosno antikulture. Prisjetimo se ovdje strahovitog pokolja pristaša sekte Božjega hrama u Jonestownu u Guyani godine 1978. Prigodom užasnog pokolja koji su učinili pripadnici sekte međusobno, gotovo 300 nevine djece bilo je zaklano po zapovijedi šefa sekte, a jedan dio djece ubili su njihovi roditelji. Neka od djece bila su adoptirana. Adoptaciju je naime propagirao njihov vođa Jones, želeći time što brže proširiti svoju sektu. Svjedoci tog masakra kazuju da su djeca prije negoli su bila ubijena prolazila užasnu torturu.²⁰

Sličnu je dramu doživjela Davidova sekta pod vodstvom Koresha Waca u Meksiku, 19. travnja 1993. U skupini je bilo sedamnaestero djece ispod 10 godina, koja su počinila samoubojstvo bacajući se s odraslima u vatru.²¹

5. ŠTO ČINITI U OVOM TRENUTKU?

Ne postoji jedinstven recept kao odgovor na izazov sekte. Potrebno je poznavati sektu, i to u njezinoj nutrini, biti. To međutim nije dovoljno jer prije poznavanja sekti treba znati obrazložiti razloge svojega vjerovanja - nade koja je u nama (usp. 1Pt 3,15). U kakvim se sve (ne)zgodama nađe pastoralni djelatnik pred pitanjima koja mu se postavljaju u svezi s, primjerice, raznim kršćanskim crkvama, a isto tako i sektama.²²

Neobično često javljaju se kao sugovornici za vjerska pitanja oni koji među vjerama ne vide praktično nikakve razlike. Tako primjerice znaju reći nakon jedne televizijske emisije u kojoj nastupa pristaša bilo koje sekte: "Oni govore lijepo kao i mi!" Za njih nije važno to što

---

1994), a cura di R. Marcias Alatorre, R. Hoeckman, T. Osorio Goncalves, M. P. Gallagher, Città Nuova, Roma, 1995.

²⁰ Usp. Hugo Stamm, *Le sette. Manipolazione, potere, schiavitù: consigli per liberare e liberarsi*, San Paolo, 1997., str.155.

²¹ Usp. *Isto*. str. 175.

²² Klasičan primjer pristupa običnog čovjeka pastoralnom aktivistu počinje karakterističnim pitanjem, primjerice "Recite mi, molim vas, ukratko, koja je razlika između nas (misli se - katolika) i npr. evangelika?" Odgovaratelj je u mucu odakle početi. Savjetujem jedan od prokušanih načina. Odgovorite protupitanjem: "Oprostite, što ste po zanimanju?" Odgovori li npr.: "Mehaničar" - postavite mu slično pitanje glede njegove struke: "Hoćete li mi ukratko reći koja je razlika između motora BMW-a, Mercedesa i Fiata?" Najčešći je, približno, odgovor: "Ne može se ukratko, jer je potrebno poznavati sve te motore da biste znali i razumjeli razliku!" Sličan se odgovor s obzirom na razlike u vjeri može dati zainteresiranome i odatle početi intenzivnije upoznavanje svoje vjere.

je taj pristaša govorio o Isusu, Sinu Božjemu, koji je Sin Božji, ali nije Bog, ili je govorio o Mariji koja nije Bogorodica nego Majka Isusa, čovjeka, a ne Bogočovjeka. Sve to pokazuje stvarno lice jednog dijela naše Crkve.

Nije li ovo trenutak, i najveći znak vremena, da u slobodi koju nam je Bog udijelio izvršimo jednu duboku, istinsku, otvorenu, odvažnu, analizu stvarnog stanja Crkve u hrvatskom narodu s posebnim naglaskom na informiranost u vjeri najvećeg dijela kraljevskog svećenstva? Čemu se plašiti jednog takvog sociološkog istraživanja, kada Crkva, kao brižna majka, na II. vatikanskom saboru traži i zahtijeva od svojih sljedbenika da se posluže blagodatima koje nam mogu pružiti objektivna sociološka, znanstvena istraživanja?²³

Možda se neki boje istine, jer su zadovoljni punom crkvom (a ona je velika možda 18 četvornih metara) dok župa broji nekoliko tisuća žitelja. Drugi pak ističe kako mu njegovi vjernici ne prave nikakvih problema. Treći pak zastupa teoriju da u Crkvi nema ništa novo, jer je nauk dan jednom za sva vremena. Zato sve novo uznemiruje njegovu sigurnost. To što na misi nema najvitalnijega dijela stanovništva, nego je uglavnom zastupljena populacija dječjeg vrtića ili staračkog doma, takvima ne predstavlja nikakav problem! Vjerujem da su takvima sekte spremne podići spomenik.

6. PASTORALNI PROPUSTI

Crkva rađa sakramente, a sakramenti tvore Crkvu. Budućnost živog bića, na poseban način gledano psihofiziološki - tijekom čitava života nosi tragove prvih dana i godina svojeg bivovanja. Crkva je i te kako živo biće, Mistično tijelo Kristovo. Osvrnut ćemo se ovdje uglavnom na bolna i krucijalna pitanja našeg pastorala. Neka su došla jače do izražaja upravo zbog života u ozračju demokracije. Posljedice takva djelovanja su uočljive.

6.1. Krštenja odraslih

Kršćaninom se postaje činom krštenja. Tko bi imao smjelosti ispitati što se je i kako činilo, u ovih nekoliko godina mogućnosti ostvarenja demokracije u hrvatskoj državi, glede tog bitnog sakramenta kršćanstva? Ovdje mislim na primanje tog sakramenta u zreloj dobi. Ako Crkva Afrike stavlja uvijek katekumenu najmanje tri

---

²³ Usp. GS 36; AA 32; OT 2 i GE 52.

godine katekumenata, i to aktivnog, pri čemu katekumen mora pokazati praktičkim životom spremnost na prihvaćanje čitava Evandjelja, pitam se što je to u europskom nekrštenom čovjeku jače razvijeno, u kršćanskom smislu, da mu se pruža bogatstvo vjere nakon jedne osrednje, nekoliko mjesečne kateheze? Smije li se pitati one koji su pripremali i primili odrasle u zajedništvo katoličke vjere, imaju li hrabrosti pitati i znaju li točno odgovoriti za sve one koje su, kao odrasle krstili, kako sada takvi prakticiraju svoje kršćanstvo?!²⁴ Može li itko skinuti s leđa odgovornost pred kojom se nalazi naša Crkva kada pruža mogućnosti zreloom prihvaćanju vjere njezinih odraslih članova?

6.2. Krštenje djece

Ništa manja nije ni odgovornost kod dijeljenja sakramenta krštenja maloj djeci. Iako su dokumenti Crkve prejasni i govore o potrebi brižne pripreve roditelja i kumova za taj događaj, preporučujući njegovo ostvarenje u zajednici vjernika, nismo li svjedoci da se taj sakrament neobično često dijeli bez ikakve pripreve, ne baš rijetko, između nedjeljnih misa, premda je djelatelj svjestan da uglavnom nitko od onih koji su bili na obredu bez mise te nedjelje neće slaviti Kristovo uskrsnuće! Ovdje ne mogu oprati ruke najodgovorniji predvodnici Božjega naroda ako ne poduzimaju ništa protiv prezbitera Crkve koji tako čine. Kakvih li sve kumova ima na tako dijeljenim sakramentima bolje je o tome ne govoriti.²⁵ Ne smije se kraljevsko svećenstvo, ako je svjedok takvih propusta, prepustiti samozadovoljstvu, bacajući na leđa svojih pastira svu odgovornost za navedene propuste, jer je i ono pozvano učiniti sve da se takve stvari ne zbivaju u njihovim župnim zajednicama.²⁶ Najlakše je pilatovski oprati ruke, dok bi jedini ispravn stav Crkve u hrvatskom narodu u

24 Koliko je to delikatna materija osjetih na vlastitom primjeru nakon članka *Odgovornost svećenika za duhovnu obnovu.*, u: Glas Koncila, 10. prosinca 1995. str. 8. Želi li se adekvatno odgovoriti zahtjevima vremena s obzirom na iznesenu temu ne smije se bojati reakcije, posebno onih kojima je površnost i nerijetko neodgovornost, bitna oznaka djelovanja.

25 "Za kršćansku inicijaciju katekumenata će se brinuti ne samo katehisti i svećenici, nego čitava zajednica vjernika, a osobito kumovi...". *Ad Gentes 14*. Usp. još ZKP, kan. 774; 851,2; 872, 878;

26 Kada se obraćenik jednom krsti u mormonskoj crkvi, odmah mu je određen misionarski posao. Najvažnija je stvar da se obraćenik mora osjećati u zajednici potrebnim, dobrodošlim ili obljubljenim. Stoga mu se povjerava barem neka jednostavna služba ili zadaća. Npr.: "Brate Antune, bi li ti se sviđalo da sljedeće nedjelje na vratima izraziš dobrodošlicu vjernicima? Treba nam jedna takva osoba kroz sljedeće četiri nedjelje." (Usp. *Tko su mormoni?*, u: Glas Koncila, 5. listopada 1997., br. 40, str. 20.)

ovome trenutku trebao biti iskreno priznanje da smo svi mi za takvo stanje odgovorni. Ipak ne svi u istoj mjeri.

Logična posljedica nezauzetog pristupa sakramentu krštenja jest pogrešna slika pripadnosti kršćanskoj zajednici na samome startu u život.

6.3. *Kairos Domovinskoga rata*

Koliko li su nevolje Domovinskoga rata prodrmale i Crkvu i društvo? Nije li to bio i pogodni trenutak da se primjerice stvore rijeke dragovoljaca koje su mogle posjećivati ranjenike, nekoliko sati dnevno provesti u bolnicama dajući ruke bolesničkom osoblju, ponuditi se za rad u Caritasu i sl.? Domovinski rat sa svim svojim apokaliptičkim katastrofama bio je kairos da bi se razvile socijalne kreposti u hrvatskoj populaciji, posebno među mladima koji nisu bili na crtama bojišnice.

6.4. *Župno zajedništvo*

Nije li do paradoksa bilo smiješno čitati kao udarnu vijest u sredstvima (dez)informiranja "Župnik posjetio svoje ranjenike u bolnici"! Ako je župnik otac župne obitelji, može li on kao otac ne posjetiti svoje ranjenike? Uzimam za pravo pitati se, pročešljavajući savjesti nas svećenika, posebno u gradu u razdoblju Domovinskoga rata, koliko smo puta tjedno posjetili ranjenike? Koliko su puta naši đaci, skupa s nama, bilo župnicima bilo katehetama, razveselili svojim posjetima i darovima ranjenike ili izbjeglice? U čemu se očituje naše zajedništvo, počevši od najmanjih do najviših crkvenih struktura?

Kako može jedna gradska župa odgovoriti na ovaj urgentni znak vremena ako u njoj nema npr. vjeronauka za studente, vjerskih susreta izvan mise za punoljetne građane, katekumenata odraslih i sl.? Neke se biskupije ponose da su među prvima u Hrvatskoj provele koncilsku odredbu o osnivanju župnih pastoralnih vijeća. Upravo bi ta vijeća trebala biti ogledalo mjesne žive crkve. Bez njih je nemoguća istinska Crkva, shvaćena kao obitelj Božjeg naroda, u kojoj pastir i vjernici tvore jedno odgovorno tijelo. Tko bi se usudio objektivno i pošteno obraditi, jednom kritičkom sociološkom analizom, sastav i funkcioniranje tih vijeća?! Što tek reći o velikoj gradskoj župi u kojoj nema ni govora o mogućnosti nekog zajedništva, jer je teško zapamtiti

broj ulica, a kamoli znati sve njezine stanovnike? Čak i među takvima nađe ih se bez formiranoga župnog pastoralnog vijeća?²⁷

Zar pojedini javni ekscesi u Crkvi hrvatskoga govornog područja nisu "plodovi" čudne evangelizacije?²⁸ Držim nužnim na ovome mjestu citirati rektora Hrvatskoga zavoda msgr. Juru Bogdana: "Gotovo svi odgovori svjetskog istraživanja, na temelju kojih je i napravljen dokument za opću Crkvu o sektama 1986. godine u sebi sadržavaju istu poruku. Crkva u sadašnjem trenutku nužno mora premisliti tradicionalno župno zajedništvo. Župe bi morale biti daleko bliže svim ljudskim problemima. U njima bi trebalo biti daleko više ljudske blizine, topline, prihvaćanja, zajedništva. Ona mora biti zajednica koja moli, živi iz vjere, ulijeva nadu i u beznadima. Čovjek je društveno biće i on ima potrebu nekome pripadati kao subjekt, kao osoba, kao obitelj... Isto tako, u tegobnim trenucima života osjeća potrebu blizine i zaštite zajednice kojoj pripada... Novi religiozni pokreti - sekte - se trude ponuditi upravo to. Neopterećeni prošlošću, okoštanim strukturama, u početničkom zamahu to poprilično uspijevaju..."²⁹

27 Kako se može od ljudi takvog mentaliteta tražiti da znaju odgovoriti na pitanja svojih vjernika kada se zanimaju za pojedine sekte. O mnogim sektama se je znalo nešto površinskih podataka. One su često skrivale svoju bit. Tako primjerice poznavatelj sekta i novih religioznih pokreta Patrick Madrid pod naslovom *Mormoni kršćanska sekta?* donosi zaključke svojeg opširnog istraživanja o mormonima s nakanom ne da ih napada nego da pozove članove Katoličke crkve na razmišljanje o svojoj vjeri i upoznavanje s njom kako bi znali cijeniti svoju vjeru, ali i poštivati tuđu. Usp. *Tko su mormoni?*, u: Glas Koncila, 5. listopada 1997., br. 40, str. 20.)

28 U Čapljini, župi u koju ne može ući kako bi obavljao svoju službu svećenik kojeg je odredio dijecezanski biskup msgr. Ratko Perić a koju su formalno napustili dotadašnji župnici franjevci hercegovačke provincije, nakon čega je tzv. vjernička udruga "Mir i dobro" zazidala crkvu i oblijepila je natpisima na pet jezika u kojima se kaže da u njoj neće biti službe Božje sve dok se ne vrate franjevci, održana je 5. listopada 1997. krizma za 500 krizmanika. U nazočnosti mnoštva od nekoliko tisuća vjernika krizmu je podijelio neimenovani biskup koji je govorio njemačkim jezikom, a kojega nitko nije smio fotografirati. Mnoštvo su doveli franjevci iz okolnih župa unatoč izričitoj zabrani generala franjevačkog reda, a i njihova provincijala, ad nutum Sanctae Sedis, dr. Tomislava Pervana. U propovijedi taj je neimenovani biskup između ostalog rekao: "Vaš biskup ima svoje razloge da ovo ne učini (ne podijeli sakrament krizme) i ja o tome ne želim suditi. Ja želim samo naglasiti da ja također imam i svoje razloge što sam ovdje u Čapljini. Kad netko traži Boga i njegovu milost, kada netko želi i traži sakramente, tada ne postoji među ljudima netko tko bi mu ih smio uskratiti i ne dati." Usp. M. Sivrić, S. Soldo, I. Džajić: *U Čapljini unatoč pozivu na nedolazak od strane mostarskog ordinarijata krizmano 500 vjernika*, u: Slobodna Dalmacija, 6. listopada 1997.

29 Jure Bogdan, *Odgovor Katoličke crkve na nove religiozne pokrete - sekte* u: Novi religiozni pokreti. Zbornik radova sa znanstvenog simpozija Filozofskog

6.5. Zajedništvo u biskupiji

I na ovome mjestu citiram J. Bogdana: "Valjalo bi progovoriti i o biskupijskom zajedništvu, o pozivu na 'opću mobilizaciju' za novu evangelizaciju, upućenom svim snagama u jednoj dijecezi pod vodstvom mjesnog biskupa. Ne radi se samo o župama, nego, isto tako, i o 'izabranom dijelu Crkve', brojnim redovničkim zajednicama s najraznovrsnijim karizmama, sve do najnovijih laičkih oblika Bogu posvećenog života u svijetu. Obostrano valja imati puno evanđeoske mudrosti i umješnosti za integraciju 'izabranog dijela Crkve' u biskupijsku zajednicu, a da istovremeno sve te zajednice ništa ne izgube od svoje posebnosti, karizme i stanovite, crkvenim propisima predviđene, autonomnosti. Čini se da bi o tome trebalo voditi daleko više računa, a o pojedinim slučajevima, kad situacija zahtijeva, hrabro krenuti u prvi razred učeći elementarnu abecedu međusobnog uvažavanja i poštovanja. Nipošto se ne smije podcijeniti golem duhovni potencijal novih duhovnih pokreta unutar Crkve. Jasno je da postoje stanoviti problemi oko njihova načina djelovanja unutar jedne župe ili biskupije, a ne smijemo zaboraviti da Duh puše gdje hoće i kad hoće.³⁰ Upravo ovi pokreti su jako zaslužni u susjednoj Italiji za vitalnost i snagu talijanskog katoličanstva u pojedinim regijama i, na osobit način među studentskom i radničkom mladeži."³¹

6.6. Iskrenost komuniciranja u zajednici

Ukoliko je Crkva zajednica, a drukčija ne može biti želi li izvršiti misiju svog utemeljitelja, onda odnosi u njoj trebaju počivati ne na tzv. "lijepom rječniku" nego na istinitom rječniku. Nije izgubila na snazi ona: "Samo će vas istina osloboditi" (Iv 8,32) i stoga svako uljepšavanje rječnika gdje je potreban kirurški zahvat znači izdaju Crkve i njezinih načela. Ne može se smatrati pastirom Crkve na bilo kojoj razini onaj tko jednu ovcu grli i nosi na ramenima, a drugu 'grli' samo onda kad je treba poniziti. Nije ni od ovce u redu ako zna da je pastir želi poniziti, da ide u takav zagrljaj, a može ga izbjeći, jer je

---

fakulteta Družbe Isusove o novim religioznim pokretima, uredio Mijo Nikić, Zagreb, 1997., str. 248-249.

30 Od 23. do 26. rujna 1997. u Centralnom bogoslovnom sjemeništu, Zrinsko-Frankopanska 19, Split, održan je seminar pod naslovom: *Evangelizacija župe na principu župskih ćelija*. Voditelji su bili župnik don P. G. Perini s ekipom iz župe sv. Eustorgio, Milano, Italija. Iako je Nadbiskupski ordinarijat, a i nadbiskup msgr. Ante Jurić osobno, na vrijeme obavijestio i pozvao sve svećenike da se dodu okoristiti tim neprocjenjivim bogatstvom, najbolje ga je poslušalo kraljevsko svećenstvo!

31 Jure Bogdan, *nav. dj.*, str. 250.

Crkva i u svom zakonodavstvu konstituirana tako da i najmanji i najzabačeniji njezin član, ako takvog ima, ima pravo, za obranu svojega dostojanstva izvršiti priziv i na papu.³² Kad bi se tako radilo onda se ne bi moglo dogoditi da se u Crkvu na mala vrata, pod plaštem tzv. pobožnosti, uvuku i takve zloporabe da pojedini njezini članovi vjerno obdržavaju izvanjske propise zakona, ali se ne libe nimalo preferirati sebi simpatične, pogotovo ako su još i rodbinski vezani, a to se na zgodan način prikrije.

Zar nas prebogata povijest naše Crkve ne podučava dostatno koliko joj je zla nanio nepotizam ili bilo koje "veze" da bi se domogli određenih položaja, a bez odgovarajućih kvaliteta. Sve se to može dogoditi i događa se ako ne reagiramo, a vidimo da takvih nepravilnosti ima. Nitko ne može prisiliti nekoga, pa ni u Crkvi, da se prihvati određene uloge, ako je, po objektivnoj procjeni bez odgovarajućih sposobnosti da bi časno tu ulogu vršio. Isus je, utemeljujući Crkvu, ostavio čovjeku sve njegove darove koje mu je dao nebeski Otac stvarajući ga kao krunu sveg stvorenja, stalno ga potičući da te darove razvije do punine za dobro svoje i zajednice koju je Krist, na zakonu ljubavi, utemeljio.

6.6. *Odsutnost zdrave kritike*

Kao predvodnici Božjega naroda trebali bismo uvijek biti zahvalni kada nas netko, iz ljubavi prema Crkvi, upozori na naše propuste, posebno na one s kojima smo srasli i postali su dio naše naravi zato što nitko nije imao hrabrosti postupiti prema Mt 18,10. Stoga se događa da postajemo, veoma brzo, baštinici mentaliteta koji se poistovjećuje s funkcijom. Tako primjerice postavši svećenikom odmah se umisli kako je svet i bezgrešan. Kao takav, sebi dopušta svašta reći svojim vjernicima, dok oni trebaju samo pokorno slušati. U takvim ozračjima sekte moraju ne samo rasti nego i bujati.

Da li zbog dugotrajnoga komunističkog ropstva ili zbog manjka vlastite države, ne znam, ali lako možemo uočiti da je naš narod veoma sklon izigrati navedeni Matejev tekst o bratskoj opomeni, te ocrniti brata ili sestru neobično često, bez ikakva temelja, pogotovo kad taj brat ili sestra nije zaštićen. U isto doba takav nema ni poštenja ni hrabrosti da javni grijeh protiv Crkve, koji se događa u samoj Crkvi, javno i žigoše?!

---

³² Kan. 1417, §1. Zbog prvenstva rimskog prvosvećenika svaki vjernik ima nepovredivo pravo da svoj spor, bilo parnični bilo kazneni, u bilo kojem stupnju suđenja i u bilo kojem stanju parnice podnese na suđenje Svetoj Stolici ili da ga kod nje pokrene.

Umjesto zaključka

Poznavanje sekti uvjet je da bi se izbjeglo pogrešno reagiranje. Jedno je ono koje prelazi preko činjenice njihove nazočnosti kao da ne postoje, a drugo je pak kada se reagira, zbog nepoznavanja problema, pretjerano, na neodgovarajući način. Koliko nam same pristaše sekte dopuštaju, dobro je s njima uspostaviti kontakt. U početku to može biti samo izmjena informacija, koja može dovesti i do dijaloga. Zbog dijaloga se ne smije žrtvovati istina. Stoga, ako ima devijantnog ponašanja u sektama, u duhu evanđeoske skromnosti i bez arogancije, na to treba javno upozoriti. Poglavitito ako se radi npr. o manipulacijama, fanatičnom prozelitizmu, kontroli mišljenja, neuravnoteženome vođi, pribjegavanju magiji i okultizmu i sl.³³

Premalo je sustavnih istraživanja u našem katolicizmu. Mi još ne znamo ni to koje su sve sekte kod nas prisutne i u kojoj mjeri. Valja vjerovati da je za jedno ovakvo istraživanje zainteresirana i država pa se od njezinih tijela može tražiti, i očekivati, potpora i pomoć i ne samo na ovome području.³⁴

Bilo bi lijepo kada bi svaka biskupija mogla osnovati centar koji bi proučavao i pratio djelovanje sekti. Poželjan je nacionalni plan rada, a posebno biskupijski, jer je pojedinac tu nemoćan. Ako takvih mogućnosti nema, možda bi se moglo pri našim bogoslovnim učilištima otvoriti odgovarajuće studentske centre ili katedre. Naša teološka učilišta ne bi smjela čekati. U formaciji budućih pastoralnih djelatnika, ne samo hijerarhijskoga svećenstva, želimo li da nam se ne osjete frustriranim pred stvarnošću za koju nisu bili pripravnici zbog manjka (in)formiranosti, poznavanje sekti treba zauzeti odgovarajuće, nezaobilazno mjesto.

Da bi rad takvih centara bio što plodniji, potrebno bi bilo da se oni međusobno povežu, izmjenjujući sve relevantne podatke, kako bi se mogli stvarati zajednički programi s kojima bi se, posredstvom sredstava društvenoga priopćavanja, izlazilo u javnost. Konkretnim informacijama potrebno je pomoći onima koji žele više znati o tom fenomenu. Kako pomoći onome koji se nalazi u kušnji da napusti svoju vjeru pred privlačnim izazovom nove religije, a kako onima, ne

---

³³ Usp. R. Bergeron, *nav. dj.*, str. 33-36.

³⁴ Budući da je nemoguće sve u jednom času započeti, možda bi bilo dobro, u ozračju demokracije, za početak u svakom biskupijskom centru osnovati obiteljsko savjetovalište u kojemu bi radili ekipno: svećenik, liječnik, psiholog, pedagog i ostali profili zanimanja koja traže takva savjetovališta, u kojima bi se radilo puno radno vrijeme, uz odgovarajuću naknadu. Prostorije bi trebale biti dostupne svakom čovjeku u svako doba dana, a osobe koje bi radile birale bi se po sposobnostima i predanošću radu. Pokazalo se je, naime, kako su problema-tične obitelji pogodno rasadište za djelovanje sekti.

baš mnogobrojnim, koji se vraćaju u krilo kršćanske zajednice i žele se resocijalizirati? Poželjna bi bila suradnja sa svim institucijama, od škole, dječjih vrtića i drugih izvancrkvenih ustanova.

Ipak najvažniji moment u tretiranju sekti ostaje ne ponavljati pogreške prošlosti. Ivan Pavao II. uputit će riječ biskupima Meksika 12. svibnja 1990.:

“Prisutnost 'sekta' je više nego dovoljan razlog da bismo učinili duboki ispit života lokalne Crkve tražeći u isto vrijeme i odgovore i čvrsta usmjerenja koja će nam omogućiti da bismo sačuvali i učvrstili jedinstvo Božjeg naroda.”³⁵

Nije li djelomična analiza naše ne uvijek primjerene pastoralne prakse najbolji pokazatelj što naša Crkva treba činiti pred izazovom sekta. Ne može se nedovoljnim pripremama odraslih za sakramente kršćanske inicijacije, površnim pristupom sakramentu krštenja djece, a to sve vodi nefunkcioniranju crkvenih struktura, od župe do biskupije, kao živih zajednica, odgajati svjesne i zrele članove crkvene zajednice. Samo su oni spremni na iskrenu komunikaciju, koja se ne boji zdrave kritike, koja vodi istini. Samo će nas istina osloboditi (Iv 8, 32) i prisiliti na promišljanje čitavog pastoralnog djelovanja. Uza sve izloženo možda je najbolji pastoralni odgovor na izazov sekta, poslušati zov Crkve za reevangelizacijom pojedinca i društva. Ona se ne ostvaruje bez nastojanja oko upoznavanja integralne biblijske poruke oslobođene suhog racionaliziranja, stvarajući ozračja topline u zajednicama gdje molitva srca i duše povezuje članove međusobno u istinskom prijateljstvu s Bogom ljubavi. To je dugotrajni i zahtjevni proces čitavog Božjeg naroda, a u tom procesu udio kraljevskog svećenstva znade biti spasonosno djelotvoran.³⁶

SECTS - PASTORAL CHALLENGE

Summary

In the chain of this century's recent events that Church encounters with, religious movements - sects can't be avoided. They manage to find their Lebensraum even in totalitarian societies. Yet, democratic atmosphere is their favourable ground, especially, as it seems, in transitional societies. It is impossible to follow the call of

³⁵ L' *Osservatore Romano*, 14. i 15. svibnja 1990., str. 5.

³⁶ Usp. isto.

Church to observe the signs of time avoiding the phenomenon of sects.

The lack of information, inadequate presence of Church in certain segments of human activity, but also the failure of hierarchical part of God's people, seem to be the most favourable factors for the development of sects. The phenomenon and presence of sects urges the question on the quality of christians and pastoral practice. What kind of attitude should be assumed? How should christian community be prepared to face this challenge? Should a battle be carried on against them? Should they be "converted" or talked with, respecting their convictions?

Several proposals and suggestions are given as the answer, like, for example, more adequate pastoral of sacraments, strengthening of parish community, establishing the centres for studying the sects, if anywhere at least with catholic schools. The best possible answer to increasingly demanding needs of contemporary society and man, avoiding the superficial religious formation, is expected to be a longtime process of searching. Anyway, the best answer to the challenge of sects is reevangelization of individuals and the community.